

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук,
старшого наукового співробітника, завідувача відділу
зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих
Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
Авшенюк Наталії Миколаївни на дисертацію
Панова Сергія Феофановича «Теоретичні та методичні основи професійної
підготовки технічних перекладачів у закладах вищої освіти»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

**1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами
відповідних галузей науки**

Стрімкий розвиток економіки і пошук ринків збуту продукції в умовах глобалізації спонукає вихід великої кількості локальних компаній на міжнародний рівень, що, у свою чергу, посилює проблему мовної адаптації їхньої продукції та можливостей її просування. Найбільшою мірою це стосується продукції техніко-технологічної, інформаційно-комунікаційної, військової та інших дотичних сфер господарювання. Така потреба виводить ринок перекладацьких послуг на високий щабель конкуренції і динамічного розвитку, обумовленого насамперед швидкою обробкою великих масивів інформації та еволюцією технологій. Зазначену діяльність неможливо забезпечувати на належному рівні без висококваліфікованих фахівців, що гостро увиразнює необхідність спеціальної підготовки філологів-перекладачів, готових до професійної діяльності у галузі технічного перекладу.

Розширення можливостей представлення здобутків нашої країни на міжнародному ринку підвищує вимоги до якості підготовки майбутніх перекладачів в умовах вищої освіти, що передбачає, зокрема відбір і засвоєння професійно значущого контексту, зміст якого інтегрує професійну технічну термінологію, мовно-стилістичні аспекти та інформацію про соціокультурні особливості комунікації. Окреслені обставини спонукають до розроблення раціональних підходів до професійної підготовки перекладачів технічного профілю з оперттям на сучасні багатофункціональні цифрові й комунікаційні засоби, які покликані кардинально змінити методи навчання і ефективно вплинути на його результати.

Відтак, у контексті наведених міркувань вважаємо дослідження Панова Сергія Феофановича «Теоретичні та методичні основи професійної

підготовки технічних перекладачів у закладах вищої освіти» актуальним і своєчасним, результати якого сприятимуть удосконаленню теоретичних і дидактичних засад підготовки майбутніх технічних перекладачів до якісної іншомовної комунікації в закладах вищої освіти України.

Тема дисертації затверджена вченою радою Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету (протокол № 10 від 24 червня 2005 року) та узгоджена в бюро Міжвідомчої Ради з координації наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (протокол № 5 від 26 вересня 2017 року).

2. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації.

Використання інструментарію методології професійної педагогіки дозволило дисертанту:

- на основі конкретизації змісту ключових понять дослідження здійснити їх класифікацію у три семантичні групи, що дотичні до сутності досліджуваного явища, а саме: 1) інженерії – поняття щодо загального опису технічного напрямку, технічних систем і пристроїв, елементів технічних систем та їх перетворень; поняття загальної теорії технічних систем, поняття загальної й фахової інженерії; 2) мовної підготовки – поняття, що характеризуються загальним, спеціальним і спеціалізованим напрямками перекладу в межах професійної підготовки технічних перекладачів у процесі оброблення інформації; 3) перекладацької підготовки – поняття, що розкривають особливості професійної компетентності майбутніх технічних перекладачів у ЗВО.

- на підставі аналізу європейських і національних документів, що визначають державну політику іншомовної освіти у ЗВО, автор доводить, що цей вплив виявляється насамперед у сприянні реформуванню національних систем іншомовної підготовки на засадах політики мультилінгвальності; розробленні концептуальних засад іншомовної підготовки з урахуванням сучасних європейських концепцій вивчення іноземних мов; посиленні ролі іноземної мови як навчальної дисципліни, для якої характерні гнучкість організаційного та змістового наповнення, варіативність методичних компонентів;

- з огляду на окреслені критерії глобалізації світового освітнього простору, інформатизації та цифровізації освітнього процесу, домінування англійської мови як мови міжнародної комунікації і засобу зближення культур та розвитку професійних субкультур, виявлено й обґрунтовано три ключові тенденції професійної підготовки майбутніх технічних перекладачів у ЗВО: 1) оволодіння ціннісним змістом іншомовної освіти, що спрямовує розуміння й реалізацію іншомовної підготовки не лише як процесу оволодіння знаннями і вміннями з іноземної мови, а і як засобу пізнання ними автентичної культури етносу, мова якого вивчається (лінгвокультурна освіта); 2) оволодіння соціальним змістом іншомовної освіти, як визнання суттєвого впливу іншомовної підготовки на формування особистості, розвиток інтелекту та міжкультурної компетентності студентів, їхнього світосприйняття й самовираження; 3) оволодіння технічним змістом

іншомовної освіти, що передбачає зміщення акцентів у з'ясуванні впливу іншомовної підготовки на формування професійної компетентності майбутніх технічних перекладачів у закладах вищої освіти, підвищення їхньої мобільності й конкурентоздатності на внутрішньому й світовому ринках праці;

- обґрунтувати концепцію професійної підготовки технічних перекладачів для роботи в науково-технічній сфері та спроектувати модель системи відповідної підготовки таких фахівців, в основу якої покладено системний і компетентнісний підходи, аргументовані загальнодидактичні й специфічні принципи, організаційно-педагогічні умови, дидактичне й контрольно-діагностичне забезпечення;

- розробити валідну методiku та програму експериментального дослідження; узагальнити результати експериментальної роботи й підтвердити доцільність і ефективність авторської науково-методичної системи професійної підготовки технічних перекладачів в умовах ЗВО.

3. Нові факти, одержані здобувачем.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження. В роботі сформульовано й науково обґрунтовано теоретичні й методичні основи професійної підготовки майбутніх технічних перекладачів, а саме уперше:

- обґрунтовано концептуальні засади професійної підготовки технічних перекладачів у ЗВО, яка охоплює теоретико-методологічний напрям (категорії, підходи, умови, теоретичні засади і зміст підготовки технічних перекладачів як соціально-інформаційної системи); теоретико-педагогічний (загальнонауковий підхід до практичної діяльності, мова, інженерія, комунікація, обмін інформації) і технологічний концепти (критерії оцінювання ефективності процесу підготовки технічних перекладачів, рівнів їхньої професійної компетентності та готовності до професійної перекладацької діяльності);

- розкрито сутність та введено до наукового обігу поняття «технічний перекладач»; з'ясовано сутність і структуру базових понять «мова», «переклад», «інженерія» з професійної підготовки майбутніх технічних перекладачів у ЗВО впродовж усього навчання;

- здійснено ретроспективний аналіз методичних і наукових розробок у галузі науково-технічного перекладу вітчизняних і зарубіжних фахівців;

- обґрунтовано і розроблено концепцію, структуру динамічної моделі професійної підготовки майбутніх технічних перекладачів у ЗВО;

- розроблено структуру науково-методичної системи професійної підготовки майбутніх технічних перекладачів на основі компетентнісного підходу; структуру і зміст навчально-методичного комплексу дисциплін технічного та лінгвістичного циклу для професійної підготовки технічних перекладачів; критерії модульно-рейтингового безперервного контролю з їх показниками, схарактеризовано рівні сформованості знань технічних перекладачів й оцінювання результатів навчання відповідно до європейських стандартів.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз змісту дисертації, автореферату й публікацій С.Ф. Панова є підставою для висновку про наукову обґрунтованість й достовірність викладених автором результатів дослідження.

Викладений у вступі науковий апарат дисертації уможливив формування цілісного алгоритму розв'язання досліджуваної проблеми, на вирішення якої дисертантом спрямовано 8 завдань дослідження. Відповідно до теми дисертації С.Ф. Панов чітко визначив адекватні завданням теоретичні, емпіричні й статистичні методи наукового пошуку, що забезпечили кваліфіковану роботу з науковою й методичною літературою, експериментальними даними й фактами з педагогічної практики; встановлення методологічних, концептуальних і методичних засад дослідження; вивчення й узагальнення вітчизняних і зарубіжних сучасних підходів до організації професійної підготовки майбутніх технічних перекладачів; розкриття змісту і структури професійної компетентності технічних перекладачів та обґрунтування авторської концепції й моделювання системи професійної підготовки технічних перекладачів на основі організаційно-методичних умов її реалізації.

В основу концепції дисертації покладено положення щодо єдності й забезпечення цілісності науково-методичної системи підготовки технічного перекладача, що впливає на поетапне підвищення рівня його професіоналізму в умовах закладу вищої освіти, яке втілюється у загальній та часткових гіпотезах дослідження про реалізацію зазначеної системи на рівні теоретико-методологічної (мета, завдання, принципи і компоненти розвитку професіоналізму технічного перекладача) та методично-діяльнісної (організаційно-педагогічні умови) підсистем. Загальнотеоретичним підґрунтям такої системи дисертантом вдало відібрано системний, особистісно орієнтований, діяльнісний, аксіологічний, акмеологічний та синергетичний методологічні підходи, що сприяло одержанню достовірних і обґрунтованих результатів дослідження.

На різних етапах наукового пошуку було використано 408 джерел українською, англійською, німецькою та російською мовами, що дозволило автору дисертації опрацювати проблему дослідження в міжнародному аспекті з урахуванням результатів досліджень широкого кола фахівців. Основою дослідження стали: філософські, педагогічні, психологічні, культурологічні дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців із проблеми теорії і практики перекладу, моделювання освітнього процесу у закладах вищої освіти, формування в технічних перекладачів іншомовної комунікативної компетентності; офіційні документи й аналітичні матеріали міжнародних організацій; періодичні спеціалізовані видання.

Рівень апробації результатів дослідження також є достатнім і підтверджується участю дисертанта у 37 міжнародних і 20 всеукраїнських науково-практичних масових заходах різного рівня та освітньо-наукових проєктах, організованих українськими й зарубіжними університетами.

5. Значення для науки і практики одержаних автором результатів.

Наукові здобутки Панова С.Ф. з проблеми обґрунтування теоретичних і методичних засад підготовки професійної підготовки майбутніх технічних перекладачів складають теоретичну і практичну базу для подальших досліджень у галузі педагогічної й філологічної науки. Не викликає сумніву практичне значення результатів рецензованої дисертаційної роботи, оскільки автором розроблено та впроваджено в систему вітчизняної вищої освіти низку навчально-методичних видань, що, на нашу думку, сприятиме оновленню змісту дисциплін та методики їх викладання для підготовки майбутніх технічних перекладачів до здійснення іншомовної комунікації, зокрема: робочі програми з дисциплін технічного, мовного та перекладацького циклу курсів «Практика перекладу з другої іноземної мови науково-технічної літератури», «Автоматизовані технології науково-технічного перекладу», «Комп'ютерний сервіс перекладача», «Лінгвокраїнознавство країн другої іноземної мови».

Усе зазначене підтверджено матеріалами дослідження та довідками про впровадження в освітній процес вітчизняних ЗВО, а саме: Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (довідка № 3 від 20.11.2019 р.), Державного університету «Житомирська політехніка» (довідка № 10 від 27.10.2020 р.), Національного університету «Чернігівська політехніка» (довідка №11 від 07.02.2020 р.); Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 6 від 29.01.2021 р.), Митного агентства «ПОТОК» (довідка № 124-СП від 10.12.2015 р.), Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського (довідка №26 від 30.06.2020 р.), Київського міжнародного університету (довідка №3 від 15.10.2020 р.), Київського національного університету імені Тараса Шевченка (довідка № 044/24-26 від 24.02.2021 р.), Полтавського університету економіки і торгівлі (довідка № 7 від 12.02. 2021 р.).

Основні положення дисертації апробовувалися в межах виконання спільного проекту TEMPUS «Knowledge Transfer Unit- From Applied Research and Technology-Entrepreneurial Know-How Exchange to Development of Interdisciplinary Curricula Modules» наукового відділу із забезпечення якості освіти Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана Конашевича-Сагайдачного; роботи Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського в програмі розвитку лідерського потенціалу університетів України за підтримки Британської Ради в Україні в партнерстві з Інститутом вищої освіти НАПН України та Фондацією лідерства у вищій освіті (Leadership Foundation for Higher Education, Велика Британія) за підтримки Міністерства освіти і науки України (2015-2019 pp.)

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Результати дослідження можна використати в організації освітнього процесу під час підготовки майбутніх фахівців галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 053 «Філологія», спеціалізації 035.041. германські

мови і література (переклад включно) перша - англійська; 035.043. германські мови і література (переклад включно) перша – німецька. Теоретично обґрунтовані й експериментально перевірені результати дисертаційного пошуку можливо врахувати при розроблені навчально-методичного комплексу дисциплін технічного, лінгвістичного та інформаційно-комунікаційного циклу з метою поглиблення знань, посилення умінь і навичок студентів, також професійного вдосконалення викладачів ЗВО відповідних освітньо-наукових підрозділів, а також для проведення подальших теоретичних і практичних досліджень у галузі теорії й методики професійної освіти. Матеріали дисертації є валідним підґрунтям для подальшого вдосконалення та розроблення змісту освітніх програм, навчальних планів, навчальних курсів і спецкурсів; застосування інноваційних методів та засобів навчання, інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій. Результати наукового пошуку стануть у нагоді магістрантам, аспірантам, докторантам під час підготовки й реалізації досліджень з педагогічної галузі науки.

Прогностичний потенціал проведеного дослідження зумовлений можливістю організації на його основі подальших наукових розвідок із проблем професійної освіти. До перспективних напрямів подальших наукових розвідок віднесено: аналіз теоретичних і методичних засад професійної підготовки майбутніх технічних перекладачів у країнах Європейського Союзу; формування кроскультурної компетентності майбутніх перекладачів в контексті глобалізації світового освітнього простору; дослідження теорії та практики дистанційного навчання іноземним мовам в умовах обмеженого доступу до освітніх ресурсів, в умовах змішаного, дистанційного, онлайн навчання.

7. Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Дисертація С.Ф. Панова має науково обґрунтовану структуру і складається з анотацій українською й англійською мовами, переліку умовних скорочень, вступу, шести розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, переліку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи – 586 сторінок, з яких – 353 сторінки основного тексту. Результати дослідження С.Ф. Панова супроводжуються матеріалом у графічному відображенні у вигляді 16 рисунків та 9 таблиць на окремих аркушах. На позитивну оцінку заслуговують 11 додатків до дисертації, які вдало доповнюють її зміст у вигляді окремого тому. У додатках представлено переважно методичні напрацювання автора, що конкретизують, поглиблюють, унаочнюють важливі аспекти рецензованого дослідження.

Принагідно відзначаємо вміння дисертанта узагальнювати й систематизувати дослідницький матеріал. Аналіз змісту дисертації С.Ф. Панова засвідчив, що дисертаційне дослідження системно організоване: структура відображає логічний виклад дослідницької думки; окреслено його об'єкт і предмет; визначено мету; чітко сформульовані завдання, у відповідності до яких викладено зміст тексту дисертації; у висновках здебільшого показано вирішення поставлених завдань.

Вагомими науковими результатами науково-педагогічного дослідження С.Ф. Панова що складають його теоретичне значення, ми вважаємо такі:

1. Обґрунтування суперечностей у *першому розділі дисертації*, які впливають на якість професійної підготовки майбутніх технічних перекладачів у закладах вищої освіти України, і виявляють між: соціальним замовленням суспільства на висококваліфікованих фахівців, конкурентоспроможних на ринку праці і недостатнім рівнем сформованості у технічних перекладачів готовності до професійної перекладацької діяльності; великим обсягом інформації в умовах швидкозмінних технологій і реальними організаційно-методичними умовами її засвоєння майбутніми технічними перекладачами у закладах вищої освіти; недостатньо розвинутою інформаційною інфраструктурою закладів вищої освіти і необхідністю індивідуалізації й активізації освітнього процесу в умовах особистісно-орієнтованої парадигми освіти; необхідністю впровадження інтегративного підходу до підготовки фахівців технічного перекладу, подальшого його застосування у вирішенні міжнаукових професійно спрямованих завдань і підготовкою науково-педагогічних працівників до реалізації такого підходу у закладах вищої освіти; тенденцією збільшення обсягу самостійної роботи студентів у контексті принципів Болонської декларації і недостатньою розробленістю дистанційних і мультимедійних технологій навчання.

Осмислення й врахування окреслених суперечностей сприяло формулюванню авторської концепції професійної підготовки технічних перекладачів у закладах вищої освіти, що базується на основі комплексного підходу до використання змісту, методів, засобів і форм навчання і забезпечує поетапне формування готовності до професійної перекладацької діяльності.

2. На підставі опрацювання результатів досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців у *другому розділі дисертації* сформульовано основні вимоги до кваліфікації фахівців у галузі технічного перекладу (здатність зрозуміти суть тексту, поданого мовою оригіналу; вміння уявити в дії той чи інший прилад або технологічний процес, описаний у технічній документації; обізнаність у технічній галузі з метою збереження цілісності структури тексту оригіналу засобами мови перекладу; здатність обирати найбільш вдалий відповідник з кількох варіантів перекладу того чи іншого технічного терміну; вміння адекватно, стисло та доступно передавати зміст технічної документації) та запропоновано структуру професійної компетентності технічного перекладача як комплекс функціональних компетентностей у загальнонауковій, професійній, індивідуально-психологічній сферах та сфері соціальних відносин.

3. У *третьому розділі дисертації* обґрунтовано систему підготовки фахівців з технічного перекладу та виокремлено чотири її основних функції: навчально-пізнавальну, інноваційно-діяльнісну (розвиток творчої активності та логічного мислення), науково-дослідну (розвиток дослідницької активності, здатності творчо підходити до розв'язання нестандартних проблем з технічного перекладу у практичній діяльності) і діагностико-

мотивувальну (стимулювання мотивації студентів майбутніх технічних перекладачів до самостійної та самоосвітньої діяльності через активізацію їх розумової діяльності), а також на основі цього знання окреслено шляхи реалізації зазначених функцій у освітньому процесі на різних рівнях (бакалавр, магістр) підготовки перекладачів технічного профілю з урахуванням міжпредметних зв'язків педагогічних, психологічних, філологічних, технічних дисциплін.

4. На основі дослідження теоретичних і методичних засад у *п'ятому розділі дисертації* здійснено моделювання організації професійної підготовки майбутніх технічних перекладачів у закладах вищої освіти, що може бути покладено в основу рекомендаційних документів Міністерства освіти і науки України. Незаперечною цінністю є теоретично обґрунтована динамічна модель формування професійної компетентності технічних перекладачів, що об'єднує цільовий (цілі підготовки відповідно до вимог), змістовий (сукупність загальноосвітніх та спеціалізованих фахових дисциплін), операційно-діяльнісний (організаційні умови оволодіння професійною компетентністю), контрольно-оцінювальний (оцінювання рівня підготовленості технічних перекладачів за допомогою системи розроблених тестових завдань) та забезпечувальний (матеріально-технічне і кадрове забезпечення освітнього процесу, створення сприятливих психолого-педагогічних умов) блоки. Цікавим дослідницьким рішенням, на наш погляд, є запропонована авторська методика побудови змісту спеціальних (фахових) дисциплін, що заснована на процедурі пошуку аналогій та розбіжностей. Такий підхід активує розумову діяльність здобувачів вищої освіти і допомагає їм сприймати спеціальні дисципліни як єдине ціле.

5. Вагоме значення для забезпечення валідності дослідження у контексті обґрунтування теоретичних і методичних засад підготовки майбутніх технічних перекладачів в умовах ЗВО має педагогічний експеримент, організацію, програму та етапи проведення якого висвітлено у *шостому розділі дисертації*. Дисертантом подано переконливі результати експериментального дослідження, спрямованого на перевірку загальної та часткових гіпотез, що уособлюють сутність іншомовної комунікативної підготовки технічних перекладачів до професійної діяльності в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти; інтерпретовано результати статистичного аналізу одержаних даних, відповідно до яких динаміка зміни в рівневій диференціації студентів експериментальних груп порівняно зі студентами з контрольних груп за рівнем визначених факторів, що були включені до експерименту (Ф1-Ф10), між констатувальним та формувальним етапами педагогічного експерименту підтвердила ефективність розробленої авторської системи. Це підтверджується відповідними статистичними розрахунками та довідками про впровадження результатів дослідження.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи новизну, теоретичне і практичне значення рецензованого дослідження вважаємо за необхідне висловити зауваження та побажання щодо його можливого удосконалення.

1. Зміст дисертації, на нашу думку, потребує певного коригування, зокрема назви розділу 1 «Теорія і практика професійної підготовки технічних перекладачів у закладах вищої освіти», розділу 2 «Концептуальні засади підготовки технічних перекладачів у закладах вищої освіти як наукова проблема», розділу 4 «Концептуально-теоретичні засади підготовки технічних перекладачів у закладах вищої освіти», оскільки вони містять логічні повтори, і не завжди корелюють із сутністю розкриття концептуальних ідей, теоретичних засад, методологічних підходів до дослідження заявленої проблеми.

2. Відповідно до першого завдання дисертації, автором був з'ясований стан дослідження та розроблення проблеми у вітчизняному і зарубіжному педагогічному дискурсі. Проте серед використаних джерел, на нашу думку, представлена недостатня кількість саме дисертацій за темою дослідження. Тим самим автор дещо звужує поле вивчення проблеми, обмежуючись посиланнями на монографії, публікації навчально-методичного характеру та статті у періодичних фахових виданнях.

3. Здійснюючи у підрозділі 2.1 дефінітивний аналіз ключових понять дослідження, на нашу думку, дисертант забагато уваги приділяє опису різних трактувань у вітчизняній і зарубіжній літературі таких достатньо досліджених науковцями понять як «компетенція», «компетентність», «компетентнісний підхід в освіті». Вважаємо, що варто було б обмежитись лише коротким узагальненням, зробивши акцент на особливостях трактування сутності цих понять у межах предмету дослідження, а саме щодо обґрунтування професійної компетентності технічного перекладача.

4. С.Ф. Панов у тексті дисертації, зокрема розділах 1, 3 приділив значну увагу аналізу сучасного стану підготовки технічних перекладачів у закладах вищої освіти України, виокремивши негативні аспекти цієї підготовки та суперечності, що її характеризують. Проте, на нашу думку, автор апелює до застарілої нормативно-правової бази функціонування вітчизняної вищої освіти, насамперед у п. 1.2.3 та 3.1.

5. Розкриваючи у тексті дисертації організаційно-методичні умови ефективної реалізації системи професійної підготовки технічних перекладачів, автору було б доцільно більше уваги приділити аналізу дидактичних аспектів саме практичної підготовки означених фахівців.

6. У схематичному зображенні компетентнісно-блокової структури моделі підготовки технічних перекладачів у п. 4.2. не зовсім зрозумілою є кореляція між метою, що сформульована як «формування професійних умінь майбутніх технічних перекладачів у процесі фахової підготовки у вищих навчальних закладах» та результатом, що представлений як «сформована готовність майбутніх технічних перекладачів у вищих навчальних закладах до професійної перекладацької діяльності». З метою уникнення таких

розбіжностей автору доцільно було б пояснити на сторінках дисертації, що ним розуміється під «готовністю майбутніх технічних перекладачів до професійної перекладацької діяльності».

7. На наше переконання, в умовах педагогічного експерименту щодо експериментальної перевірки системи професійної підготовки майбутніх технічних перекладачів у вищих навчальних закладах, автору бажано було звернути увагу на перевірку не лише рівня знань з граматики і лексики, а й комунікативних навичок і умінь майбутніх технічних перекладачів, що є основоположним аспектом їх професійної діяльності.

8. Спостерігається певна неузгодженість між тим, як представлений процес формування іншомовної комунікативної компетентності технічних перекладачів в умовах ЗВО в тексті дисертації та в авторефераті. На нашу думку, матеріал, що поданий в авторефераті, не відображає достатньою мірою весь спектр напрацювань автора з означеного питання.

9. Звертаємо увагу автора дисертації на неналежне оформлення рукопису дисертації, зокрема: нерівнозначний обсяг анотації українською та англійською мовами; невідповідність структури змісту дисертації та поділу розділів на підрозділи і підпункти в тексті дисертації; нерівномірний обсяг розділів і підрозділів, насамперед підрозділів у 4 та 5 розділах дисертації.

10. Варто зазначити, що автор опрацював достатню кількість різнопланових джерел за проблемою дослідження, проте посилання на них у тексті подекуди відсутні, зокрема це стосується 5 та 6 розділу дисертації. Також звертаємо увагу на невелику кількість у списку використаних джерел літератури, опублікованої за останні п'ять років, щодо професійної підготовки перекладачів, у тому числі технічних. Оформлення окремих джерел, зокрема таких, що презентують покликання на Інтернет сайти варто було б зробити відповідно до вимог, наведених у Наказі МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

11. Вважаємо, що автору дисертації доцільно було б звернутися до аналізу зарубіжного досвіду (на прикладі конкретних країн) професійної підготовки технічних перекладачів, що суттєво збагатило б висвітлення означеної проблеми на теоретичному й методологічному рівні, а також сприяло пошуку раціональних і практично цінних ідей для впровадження у вітчизняну систему вищої освіти.

12. На нашу думку, текст дисертації потребує суттєвого наукового та мовно-стилістичного редагування, оскільки виклад матеріалу характеризується порушенням логіки, надмірною описовістю без належного авторського аналізу. Звертаємо увагу автора про неналежну відповідність характеристики результатів дослідження в окремих висновках дисертації з завданнями дослідження (завдання 7,8).

Однак висловлені зауваження та побажання мають дискусійний характер і не знижують загальний достатній науково-теоретичний рівень дисертації Панова Сергія Феофановича та мають на меті зосередити увагу на більш докладному вивченні окремих проблем теорії і методики професійної освіти.

9. Повнота викладення результатів в опублікованих працях. Результати дослідження, наукові положення, висновки та рекомендації достатньо повно представлено в 71 науковій праці, з яких: 2 монографії, 21 стаття у наукових фахових виданнях України та 5 – в іноземних наукових періодичних виданнях; 26 праць апробаційного характеру; 3 праці, що додатково відображають наукові результати дисертації; 4 навчальні програми; 10 навчальних посібників і методичних матеріалів.

10. Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації. Структура і зміст автореферату ідентичні основним положенням дисертації. Зміст наукових публікацій автора відображає основні результати і висновки, що розкриті й обґрунтовані в рукописі дисертації С.Ф. Панова. Вони засвідчують достатній науково-теоретичний рівень рецензованої дисертаційної роботи.

11. Висновок.

Аналіз дисертації, автореферату та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертація Панова Сергія Феофановича «Теоретичні та методичні основи професійної підготовки технічних перекладачів у закладах вищої освіти» є завершеною, самостійною науковою роботою, яка містить нові науково обґрунтовані результати в галузі професійної педагогіки, що дали змогу автору здійснити комплексне вирішення актуальної проблеми щодо визначення й обґрунтування теоретичних і методичних засад іншомовної комунікативної підготовки майбутніх технічних перекладачів у вітчизняних закладах вищої освіти.

Враховуючи нагальність і важливість, наукову новизну, достовірність і практичне значення результатів дослідження, дисертація Панова Сергія Феофановича «Теоретичні та методичні основи професійної підготовки технічних перекладачів у закладах вищої освіти» відповідає вимогам документу «Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 зі змінами та доповненнями згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08. 2015 р. щодо докторських дисертацій, а його автор – Панов Сергій Феофанович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
завідувач відділу зарубіжних систем
педагогічної освіти і освіти дорослих
Інституту педагогічної освіти і освіти
дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

Н.М. Авшенюк

